

**ВИКОРИСТАННЯ МОРФОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРИ РОЗРОБЦІ
КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОЇ ЧАСТИНИ М. ЛУЦЬКА**

**USE OF THE MORPHOLOGICAL APPROACH IN THE
DEVELOPMENT OF THE DEVELOPMENT CONCEPT OF THE
HISTORICAL PART M. LUTSK**

**Верешко О.В., старший викладач, Мельник Ю.А., к.т.н., доцент,
(Луцький національний технічний університет), Гомон С.С., д.т.н.,
доцент (Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне)**

**Vereshko O.V., senior lecturer, Melnyk Yu.A., Ph.D., associate
professor, (Lutsk National Technical University), Homon S.S., Ph.D.,
associate professor (National University of Water economy and nature
management, Rivne)**

*Проаналізовано суть морфологічного підходу, що застосовується при розробці
концепції розвитку міста. На прикладі історичної частини м. Луцька розроблено
схему морфологічних шарів на основі проектно-дослідницького методу англійської
школи «міської морфології» - Urban Morphology.*

*The concept of the development of the historical part of Lutsk should simultaneously
perform many functions, namely, reflect the strategic vision of the development of the
main spheres of life in the center of Lutsk, inform and explain to the city residents the
essence and logic of communal and private projects that can be implemented within the
historical part of the city, help local self-government bodies to adopt effective decisions
in the field of planning and use of public finances.*

*The main goal of this study is to reveal the essence of the use of the morphological
approach in the development of the concept of the development of the historical part of
the city of Lutsk. Tasks: to reveal the essence of the morphological approach used in the
development of the concept; to analyze the possibilities of its application on the example
of the city of Lutsk; to determine the possible positive aspects of the use of the
morphological approach in the development of the concept.*

*The project-analytical method of the English school of "urban morphology" - Urban
Morphology - was used to identify the material heritage and subsequent inventory.*

*With the help of this method, we were able to capture important aspects of the
territory and understand what we have of value, and how to give it the right development
vector. The essence of the method is that the city is perceived as an imaginary layering of
important city-forming forms into layers, which in urban planning theory are called
morphological layers of the city. As part of the conducted research, we have developed a
scheme of morphological layers of the historical part of the city of Lutsk. Such
morphological layers are: buildings, streets, green areas, relief and water areas.*

This method is a good tool for designing a holistic strategic vision for the development of the urban area. With the help of a morphological approach, we expand the focus of attention, where the building occupies only one of the five important layers, and try to change the perception of historical heritage as the value of individual objects of cultural heritage and ordinary buildings.

Ключові слова: морфологічний підхід, історична частина міста, концепція розвитку міста.

Keywords: morphological approach, historical part of the city, concept of city development.

Постановка проблеми

Концепція розвитку міста або його окремої частини пояснює можливість «розв'язання важливих завдань міського розвитку на основі дотримання та реалізації принципів забезпечення територіальної цілісності шляхом більш збалансованого соціального та економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоздатності; стимулювання розвитку, спричиненого виконанням міських функцій та поліпшенням взаємовідносин міста й села; сприяння більш збалансованій транспортній доступності; розширення доступу до інформації та знань; зменшення збитків, завданих навколишньому середовищу; підвищення цінності та захист природних ресурсів і природної спадщини; примноження культурної спадщини як фактору розвитку європейських міст; розроблення енергетичних ресурсів та забезпечення енергетичної безпеки; заохочення високоякісного сталого туризму; обмеження впливу природних катастроф тощо» [1, 2].

Концепція розвитку історичної частини Луцька має виконувати багато функцій одночасно. Тобто вона має відображати стратегічне бачення розвитку різних сфер в центральній частині Луцька. Концепція повинна інформувати мешканців міста та пояснювати їм суть приватних та комунальних проєктів, що реалізуються чи можуть реалізуватися в межах досліджуваної території. Концепція повинна допомагати приймати правильні та ефективні рішення у сфері міського планування та використання фінансових надходжень.

Аналіз відомих досліджень і публікацій. Головною передумовою розробки інтегрованої концепції міського розвитку є проєкт «Інтегрований розвиток міст в Україні», підтриманий німецькими та швейцарськими колегами, який реалізовується у 6 містах України, таких як Київ, Львів, Чернівці, Житомир, Полтава та Вінниця. Цей проєкт підтримує одне з основних завдань – децентралізацію [3-5].

Окрім того, окремі питання щодо розробки пропозицій перепланування простору на основі аналізу території, реконструкції території та аналізу принципів благоустрою історичної частини м. Луцька були розглянуті у працях [6-8].

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Головна мета даного дослідження полягає в розкритті суті використання морфологічного підходу при розробці концепції розвитку історичної частини м. Луцька. Поставлені завдання: розкрити суть морфологічного підходу, що використовується при розробці концепції; проаналізувати можливості його застосування на прикладі м. Луцька; визначити можливі позитивні сторони застосування морфологічного підходу при розробці концепції.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У рамках роботи з формування бачення розвитку території та виконання поставленого завдання застосовувалися методи документування матеріальної та нематеріальної міської спадщини. Міста, як і живі істоти, мають обличчя та душі. І це не лише літературна метафора, а й здавна проголошений та застосовуваний метод дослідження, все, що в ньому міститься, зберегло душу міста, його зміст та символи.

Нематеріальна міська спадщина чи міська метафізика вивчається соціологією, культурологією та антропологією. Обличчя та образ міста втілюється у фізичних аспектах міської спадщини. Фізична чи матеріальна спадщина вивчається міською морфологією. Обидва методологічні напрями можуть лягти в основу дослідження історичної частини Луцька.

Англійською школою «міської морфології» для виявлення матеріальної спадщини та подальшої її інвентаризації було запропоновано проектно-аналітичний метод – Urban Morphology [9].

За допомогою морфологічного підходу розширюється фокус уваги на тому, що будівля займає лише один із п'яти важливих шарів, а на основі окремих об'єктів культурної спадщини та регулярної забудови намагаємося змінити сприйняття цінності історичної спадщини.

За допомогою цього методу можна вловити важливі аспекти території, зрозуміти, чого вони варті і як надати відповідний вектор розвитку. Суть цього методу полягає в тому, що міста сприймаються як уявні розшарування основних містоутворюючих форм на шари, які у містобудівній теорії називаються морфологічними шарами міста [9].

Кожен шар містить певну форму. Наприклад, форми природні – мережа водойм, пагорбів; форми антропогенні – вулична мережа, форма будівель. Проте вони нерозривно пов'язані між собою, утворюючи єдиний міський простір. Така гіпотетична стратифікація аналізує цілісні міські форми та допомагає перевірити, як минулі чи гіпотетично майбутні зміни в одному шарі призводять до змін у всіх нижніх чи верхніх шарах [9].

В рамках проведених досліджень нами розроблено схему морфологічних шарів історичної частини м. Луцька на основі проектно-дослідницького методу англійської школи «міської морфології» - Urban Morphology (рис.1). Такими морфологічними шарами є: будівлі, вулиці, зелені насадження, рельєф та акваторії.

Рис. 1. Проектно-дослідницький метод англійської школи «міської морфології» - Urban Morphology

Таким чином, цей морфологічний підхід дозволяє уникнути фрагментарних міських змін, хаотичної забудови, які можуть негативно вплинути на розвиток міста або його окремих частин. Цей підхід є гарним інструментом для проектування цілісного перспективного розвитку міської території.

Висновки. При розробці концепції розвитку міста або його частини постає завдання – виявити основні аспекти ідентичності міста та запропонувати інструменти для їх розкриття у нових проєктах. Побудова доведеного взаємозв'язку між духом міста та його містобудівною матерією повинна стати принциповою новизною концепції, а це і є одночасно і наукова, і прикладна цінність.

Тому використання різних підходів, в тому числі і морфологічного, дасть змогу розробити концепцію розвитку міста або його частини, яка задовільнила б усіх мешканців міста та зацікавлених сторін.

References

1. Leyptsyz'ka Khartiya «Mista Yevropy na shlyakhu staloho rozvytku» : pryunyata z nahody neformal'noyi zustrichi ministriv z pytan' mis'koho rozvytku i terytorial'noyi yednosti, provedenoyi v m. Leyptsyzi 24–25 travnya 2007 roku. URL: http://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypczka_hartiya.pdf

2. Halushka Z.I., Sobolyev V.O. Kontseptsiya intehrovanoho rozvytku mist: neobkhidnist' ta mozhyvosti zastosuvannya v Ukraini / Z.I. Halushka, V.O. Sobolyev // Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi: zbirnyk naukovykh prats'. – K.: NAU, 2019. – Vypusk 1(69). CH.1. – S. 80 – 85.

3. Intehrovana kontseptsiya rozvytku seredmistya Chernivtsiv. – Chernivtsi. 2015.- 54 s.

4. Intehrovana kontseptsiya rozvytku tsentral'noyi chastyny L'vova. – L'viv. 2011.- 46 s.

5. Kontseptsiya intehrovanoho rozvytku m. Vinnytsi 2030 – Vinnytsya. 2018. – 153 s. [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <https://city2030.org.ua/ua/document/proekt-koncepcii-integrovanogo-rozvitkumista-vinnicya-2030-kirm-vinnicya-2030>

6. Vereshko O.V., Lyashuk S.V., Voytyuk A.I., Homon S.S. Rozrobka propozytsiyi pereplanuvannya prostoru na osnovi analizu terytoriyi istorychnoyi chastyny m. Luts'ka // Suchasni problemy mistobuduvannya. Perspektyvy ta priorityety rozvytku: zbirnyk tez dopovidey mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi uchenykh ta studentiv, 19 lystopada 2021 r., m. Luts'k [Elektronnyy resurs] – Luts'k: Luts'kyi NTU, 2021. – S. 14-15. Rezhym dostupu: <https://konf-mbg.wixsite.com/Intu-bci-mbg-2021>

7. Vereshko O.V., Lyashuk S.V., Sokur T. D., Kuz'mych V.V., Vereshko A.O. Rekonstruktsiya istorychnoyi zabudovy yak zaporuka pryvablyvosti mista // Suchasni tekhnolohiyi ta metody rozrakhunkiv u budivnytstvi: zb. nauk. prats' – Luts'k: Luts'kyi NTU, 2019. – Vyp. 12. - S. 37-43. doi:10.36910/6775-2410-6208-2019-2(12)-05

8. Vereshko O.V., Lyashuk S.V., Ivasenko V.V. Pryntsypy blahoustroyu istorychnoyi chastyny mista Luts'ka // Problemy intehrovanoho rozvytku mist: zbirnyk tez dopovidey mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi uchenykh ta

studentiv, 29-31 sichnya 2020 r., m. Luts'k [Elektronnyy resurs] – Luts'k: Luts'kyy NTU, 2020. – S. 15-17. 0,13 druk. ark. Rezhym dostupu: <https://konf-mbg.wixsite.com/Intu-bci-mbg-2020>

9. Urban Morphology: Comparative Study of Different Schools of Thought / G. Sadeghi, Baofeng Li // Current Urban Studies. - 2019, 7, 562-572. DOI: 10.4236/cus.2019.74029. Rezhym dostupu: https://www.scirp.org/pdf/cus_2019120414130218.pdf

Список використаної літератури

1. Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку»: прийнята з нагоди неформальної зустрічі міністрів з питань міського розвитку і територіальної єдності, проведеної в м. Лейпцизі 24–25 травня 2007 року. URL: http://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypczizka_hartiya.pdf

2. Галушка З.І., Соболев В.О. Концепція інтегрованого розвитку міст: необхідність та можливості застосування в Україні / З.І. Галушка, В.О. Соболев // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. – К.: НАУ, 2019. – Випуск 1(69). Ч.1. – С. 80 – 85.

3. Інтегрована концепція розвитку середмістя Чернівців. – Чернівці. 2015.- 54 с.

4. Інтегрована концепція розвитку центральної частини Львова. – Львів. 2011.- 46 с.

5. Концепція інтегрованого розвитку м. Вінниці 2030 – Вінниця. 2018. – 153 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://city2030.org.ua/ua/document/proekt-koncepcii-integrovanogo-rozvitkumista-vinnicya-2030-kirm-vinnicya-2030>

6. Верешко О.В., Ляшук С.В., Войтюк А.І., Гомон С.С. Розробка пропозиції перепланування простору на основі аналізу території історичної частини м. Луцька // Сучасні проблеми містобудування. Перспективи та пріоритети розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції учених та студентів, 19 листопада 2021 р., м. Луцьк [Електронний ресурс] – Луцьк: Луцький НТУ, 2021. – С. 14-15. Режим доступу: <https://konf-mbg.wixsite.com/Intu-bci-mbg-2021>

7. Верешко О.В., Ляшук С.В., Сокур Т. Д., Кузьмич В.В., Верешко А.О. Реконструкція історичної забудови як запорука привабливості міста // Сучасні технології та методи розрахунків у будівництві: зб. наук. праць – Луцьк: Луцький НТУ, 2019. – Вип. 12. - С. 37-43. doi:10.36910/6775-2410-6208-2019-2(12)-05

8. Верешко О.В., Ляшук С.В., Івасенко В.В. Принципи благоустрою історичної частини міста Луцька // Проблеми інтегрованого розвитку міст: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції учених та студентів, 29-31 січня 2020 р., м. Луцьк [Електронний ресурс] – Луцьк: Луцький НТУ, 2020. – С. 15-17. 0,13 druk. ark. Rezhym dostupu: <https://konf-mbg.wixsite.com/Intu-bci-mbg-2020>

9. Urban Morphology: Comparative Study of Different Schools of Thought / G. Sadeghi, Baofeng Li // Current Urban Studies. - 2019, 7, 562-572. DOI: 10.4236/cus.2019.74029. Rezhym dostupu: https://www.scirp.org/pdf/cus_2019120414130218.pdf